

הליכות והנהגות לחג השבועות – תשפ"ו

לאנ"ש החונים פה עיה"ק אומן סביב ציון המצוינת של הנמ"ח זיע"א ולכל האורחים שבאו להצטופף בצל רבינו הקדוש זיע"א

השנה שנת תשפ"ו חג השבועות הבעל"ט יחול ביום שישי ולמחרתו בשב"ק. והריני להביא דברי הלכה עיקריים לאנ"ש העולים אומנה מדי שנה בשנה.

א. מנהג שטיחת עשבים בבית הכנסת – כתב הרמ"א (סימן תצ"ד סעיף ג) וז"ל: נוהגים לשטח עשבים בשבועות בבתי הכנסת ובבתים זכר לשמחת מתן תורה". שהיו שם עשבים סביב הר סיני (משנ"ב שם).

ב. תפילת ערבית מוקדמת – הגם כי הובא בפוסקים (סימן תצ"ד) וביניהם המשנה ברורה (ס"ק א) וכף החיים שאין לאכול ולקדש עד צה"כ ממש משום דכתיב "תמימות" – שלימות. יש לדעת שכל זה הוא רק לעניין הקידוש והאכילה, אך לעניין תפילת ערבית מבעוד יום, כבר הסכימו רוב הפוסקים [של"ה הקדוש (ריש מסכת שבועות) והיעב"ץ בסידורו, וכן משמעות המגן אברהם] שיכול להתפלל מוקדם ובפרט בארצות האלה שצה"כ מאוחר מאוד והלילה קצר והמלאכה מרובה (למעט הפ"ז שהוא דעת יחידאה בזה ואחריו נמשך המשנ"ב).

ואדרבה כתב היעב"ץ כי יש מצווה להוסיף מחול על הקודש וכו' עיי"ש, לכן לא צריך לצער את הציבור ולהמתין להתפלל בצה"כ. והמחמיר בארצות הללו להתפלל בצה"כ יחמיר לעצמו ואל יצער את הציבור הגדול.

ג. סדר התיקון בליל שבועות – ידוע גודל מעלת הלילה הזה כמו שאמר רשב"י זיע"א שכל המתקנים את התיקון בלילה הזה ושמחים בו כולם יהיו רשומים וכתובים בספר הזכרונות של הקב"ה, והקב"ה מברך אותם בשבעים ברכות ומכתיר אותם בכתרים של עולם העליון [וראה באריכות בכף החיים (סימן תצ"ד ס"ק ו-ז)].

ואדונינו מאור עינינו בליקוטי מוהר"ן (תורה נ"א) ביאר, "כי שבועות היא בחינת שכל גדול וגבוה מאוד שהוא חסד עליון ורחמים גדולים כי גודל הרחמים תלוי בגודל הדעת, כי בשעת מתן תורה נגלה להם כזקן מלא רחמים" וכו', עיין שם היטב כל לשון קודשו.

בס"ד

וכן מוהרנ"ת ב"עלים לתרופה" במכתב לבנו כתב וז"ל: "ואם אמנם עדיין צריכין לשבר הלב על זה הרבה ולבקש ולהתחנן לפניו יתברך על זה הרבה ולבכות לפניו בדמעות שלישי כבן הבוכה לפני אביו שיקרבנו גם כן בתוך בני ישראל הכשרים הזוכים לקבלת התורה בשבועות אעפ"כ ביותר צריכין לחזק את עצמינו בשמחה בכל יום כי עיקר הכלי לקבלת התורה היא השמחה", עכ"ל"ק.

וכבר פשט המנהג בכל המקומות בעם ישראל ללמוד סדר התיקון שתיקנו לנו רשב"י (הקדמת הוזהר דף ח ע"א) ורבינו האר"י, והוא מנהג קבוע בכל ישראל כמובא בשל"ה הקדוש (מסכת שבועות) וכן הגר"א קיים המנהג, וכמ"ש מרן החיד"א בספרו לב דוד (פרק ל"א) וז"ל: "אמנם שמעתי שיש קצת שאינם לומדים כן ולא טוב עשו לבנות במה לעצמם ואע"פ שלא באו בסוד ה' מכל מקום חובה מוטלת עליהם ללמוד את התיקון", ע"כ.

ד. ריקודין בליל בגמר אמירת התיקון – מובא בספר שיח שרפי קודש (חלק ג אות 76), שבליל שבועות אחר גמר התיקון כנהוג, היו אנשי שלומינו מרבים בריקודים מאוד.

ה. שינה בליל שבועות – עוד מובא בשער הכוונות (דרוש להגן השבועות) על גודל מעלת זה הלילה וז"ל "וכל מי שלא ישן בלילה הזה כלל אפילו רגע אחד ויהא עוסק בתורה כל הלילה מובטח לו שישלים את שנתו וא יארע לו שום נזק בשנה ההיא" ע"כ.

ו. לימוד בליל יום שני – בענין לימוד בלילה השני כאן בחו"ל בין לבני ארץ ישראל בין לתושבי חו"ל, כתב בספר בן איש חי (פרשת במדבר סעיף ז) וז"ל: "בליל שני של שבועות בחו"ל ילמד התנ"ך המסודר בליל ראשון ואחר כך יישן וכן מנהגינו בביתנו ואם יוכל ללמוד גם תרי"ג מצוות ואדרא רבא ולהיות ניעור כל הלילה אשריו ואשרי חלקו. וכבר נודע המעשה שהיה בזמן מרן השו"ע ז"ל, ויזהר ביום שני של חג השבועות לקדשו בלימוד התורה כי הוא גדול מכל יום טוב שני של שאר מועדים וגם אסרו חג של שבועות גדול מכל אסרו חג דשאר מועדים", עכ"ל.

ז. בני ארץ ישראל ביום טוב שני של גלויות – הנה השנה יחול יום טוב שני של גלויות בשבת קודש, והדבר פשוט שבני ארץ ישראל מחוייבים לנהוג בפרהסיא כמנהג בני חו"ל ואין לפרוץ בזה גדר כלל, וגם לענין התפילות אין להם להתפלל בבתי הכנסת וברחבת הציון הק' כמנהג ארץ ישראל, אלא יקיימו מניינים בבתיהם בלבד בצנעא ובאופן שלא יתפרסם הדבר כלל, ורק אז יהיו רשאים להתפלל כמנהג ארץ ישראל. וכן הורה מרן הראשון לציון רבי יצחק יוסף שליט"א.

ח. שבועות מסוגל לאמונה – וכתב רבי חיים ויטאל על היום הזה כי הוא מסוגל לקניית אמונה מושרשת ובהירה ולהשגות מרוממות לקניית התורה. ע"כ.

בס"ד

ט. עמידה בעשרת הדיברות – אין לעמוד בעשרת הדברות. וכתב הרמב"ם בתשובה (סימן מ"ו), בכל מקום שמנהגם לעמוד בעת קריאת עשרת הדברות ראוי למנועם מזה בהיות שמגיע מזה הפסד אמונתו, שיבואו לחשוב ולהאמין שיש יתרון לעשרת הדברות על שאר התורה, וזה דבר קשה עד מאוד שהאומר אין תורה מן השמים אין לו חלק לעולם הבא ואין הבדל בין מי שמכחיש את התורה בכללה לבין המכחיש פסוק אחד מן התורה וכו' עיי"ש.

אך במקום שאי אפשר לבטל מנהג זה לא יעשו מחלוקת ויקדימו לעמוד מתחילת קריאת הפרשה, או לכל הפחות מתחילת קריאת העלייה של עשרת הדברות, שכבר אמרו רבותינו במסכת דרך ארץ (רבה פרק ו) לא יהיה יושב בין העומדים ולא עומד בין היושבים, כללו של דבר אל ישנה ממנהג הבריות, ע"כ.

י. אמירת ספר תהילים – חשוב ונכון לקרוא את ספר התהילים ביום חג השבועות, שמקובל בידינו [ירושלמי מסכת ביצה (פרק ב הלכה ד) ומסכת חגיגה (פרק ב הלכה ג)] שיום לידתו ופטירתו של דוד המלך עליו השלום היה בחג השבועות.

וכבר כתב הפלא יועץ "כל המעלות שנאמרו על קריאת ספר התהילים הינה הינם לקרוא אותם כתיקונם אות תיבה בתיבה בקול רינה ותורה ובשפל קול התחינה כי יתן את רוחו אליהם ויבין את מה שמוציא בשפתיו שהם תפילות נוראות על אויבי וצרי הנפש. ולא כמנהג כמה בוערים בעם שקוראים אותם במרוצה וחוששני להם מחטאת במקום מצווה... ותהי מרוצתם רעה". ע"כ. וכבר כתב הגאון הצדיק רבי חיים פלאג'י (בהקדמה לספרו הכתוב לחיים), וז"ל: "טוב מעט בעוונה לקרוא ספר אחד מהתהילים מהרבות כל חמשת הספרים בלא כוונה".

וכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן (תניינא ע"ג) שמי שרוצה לזכות לתשובה יהיה רגיל באמירת תהילים ומסוגל לתשובה וע"י אמירתם אפילו מי שאין לו שום התעוררות לתשובה הוא מתעורר לעשות תשובה וזוכר להגיע אל השער והאות השייך לו.

ועל כן הוא דבר גדול מאוד לעסוק תמיד באמירת תהילים כי תהילים הם התעוררות גדולה מאוד לה' יתברך אשרי מי שיאחז בו, עכ"ל.

וה' יתברך יזכנו להתאחד כולנו כאיש אחד בלב אחד

בקבלת התורה ובבניין ירושלים ובשמחת בית מקדשנו במהרה בימינו

בברכת חג שמחה ושבת שלום

יעקב ג'אן

א' דר"ח סיון התשפ"ו

בס"ד

לכבוד מרנא ורבנא, נזר תפארה,
ציץ ועטרה, תורת ה' טהורה,
הארז אשר בלבנון מרא דארעא דישראל
מרן הגאון מורינא ורבינו רבי יצחק יוסף שליט"א
הראשון לציון והרב הראשי לישראל

מכיון שאין דרך הקטן לשאול בשלום רבו אפתח פי בשאלה אשר עומדת על פרקיננו.

הנה ימים גדולים באים לפנינו ימי קבלת התורה מאהבה, והשנה יהול יום טוב שני של גלויות בשבת. ותלוי"ת מנועים ומתקבצים כמכל העולם ובפרט מארץ הקודש לציון המצוינת של רבינו הנגמ"ח זיע"א, כאיש אחד בלב אחד. וידוע ומפורסם לכל שכאן במקום ציינו של הנגמ"ח מתפללים אהב"י תחת קורת גג אחת בצינו הקדוש, בכל הנוסחים ובכל העדות, וגלוי וניכר הדבר לכל באיזה נוסח מתפלל כל מנין.

והנה כבר הורה כת"ר **בספרו הנפלא ילקוט יוסף** (הלק כא סימן תצו סעיף יב) שאם עושים בצנעא ובנחת יתכן שאפשר לקיים מניין אר"י בהו"ל. אמנם שאלתי בכפי האם גם כאן בעירנו אומן יצ"ו אפשר להורות בכהאי גוונא שיעשו מנין בצנעא ובנחת. שאך גם זאת ידעתי כי מריבוי הגוונים של האורחים המתקבצים בימים אלו לציון באומן ובפרט בחג השבועות הבעל"ט, ספק אם כולם ישמעו ובודאי יהיה מי שיפרוץ גדר, ושמא השתיקה יפה ומוטב שיהיו שוגגין וכו'.

וכת"ר (שם) הביא לדברי ג"ע מרנא **הב"ח** זיע"א (וזאת הברכה אות יז) שלא חשש לדברי **החיד"א** (טוב עין סימן יד), והעמיד סברא שמחמת שנשתנו הזמנים ונפקחו עיניהם של בני אדם ולא אתו לזלוזלי. ע"כ אולי אפשר להגיד זאת גם כאן בעירנו אומן יצ"ו, שהקהילה ב"ה חזקה ומנובשת והכל יודעים ושומרים יום טוב שני גלויות, וגם גלוי וידוע שאותם המתפללים הינם אורחים מארץ ישראל, וגם היות והל שבת קודש, וגדולה קדושת השבת והמורה יותר מיו"ט שני של גלויות ולא אתו לזלוזלי ביה, והבו דלא להוסיף עליה וכו"ב, כמוכא בדבריהם של הפוסקים (שו"ת בצל ההכמה סימן עב).

ואולי מפאת גדול השלום יש להתיר ולהורות להם לכתחילה לקיים קריאת התורה ותפילה רגילה של שבת וכמוכן בתנאי מראש שישתדלו להצניע הדבר עד כמה שניתן, ואף כי לא באמת יכולים להצניע אלא רק בכדי לגדור ולשמור את הדבר או שמא עדיין יש להתעקש בכל תוקף ולעמוד על המשמר לבל יקיימו מניינם אלו במתדם הציון הקדוש בפרהסיא.

ולכן הנני בא לכת"ר שבדואי בעיני הבדולה ובהכמתו הנפלאה ימצא לי דרך הטובה לכו"ע אליכא דהלכתא ונוכה לקבלת התורה באהבה כאיש אחד בלב אחד ולהתאחד על אדמת ארץ ישראל בביאת גואל צדק במהרה דידן אמן ואמן.

יעקב ג'אן
אומן - אוקריינא

בס"ד, ב' סיון תשפ"ו, 390/פ"ו

לכבוד
הרה"ג רבי יעקב ג'אן שליט"א
רב העיר אומן.

במענה לשאלתו אודות בני ארץ ישראל השוהים בעיר אומן בחג השבועות, כיצד ינהגו לעניין התפילות ביום טוב שני של גלויות החל בשנה זו בשבת ולאור כל הטעמים המפורטים במכתבו.

הנה הדבר ברור, כי בני ארץ ישראל מחויבים לנהוג בפרהסיה כמנהג בני חו"ל ואין לפרוץ גדר בזה כלל, וגם לעניין התפילות אין להם להתפלל בבתי הכנסת כמנהג ארץ ישראל, אלא יקיימו מניינים בבתיהם בלבד בצנעא, ואז יהיו רשאים להתפלל כמנהג ארץ ישראל.

בברכת התורה

יצחק יוסף
הראשון לציון